

3. Красников Є. В. Генезис та структура нормативно-правового регулювання державного оборонного замовлення в Україні. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління*. 2016. № 1. С. 6–17.

4. Ярусевич А. С. Адміністративно-правовий статус суб'єктів управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі: дис. ... д-ра філософських наук. Суми, 2023. С. 33–46.

Гуцол Аліна

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ПОСТУП ВІЙСЬКОВОГО КАПЕЛАНСТВА В УКРАЇНІ

Ключові слова: Україна, військовий капелан, армія, церква.

Keywords: Ukraine, military chaplain, army, church.

Військовий капелан – це священнослужитель, який надає духовну, моральну та психологічну підтримку військовослужбовцям. Він супроводжує армію під час навчань, у військових частинах та навіть на передовій у зоні бойових дій.

Військове капеланство в Україні має глибоке історичне коріння. Ще за часів Русі-України священники благословляли війська перед походами. Козаки були відомими захисниками православної віри, на Запорізькій Січі часто будували церкви, а у походах їх часто супроводжував священник. У ХХ столітті військові капелани діяли в арміях УНР, ОУН-УПА. Тобто явище капеланів для історії України не нове, а радше зрозуміле та традиційне.

У радянський період військове капеланство було ліквідоване, оскільки республіка офіційно дотримувалася атеїстичної політики, тому ніякого Бога, окрім партії, не могло для солдатів існувати.

З початком російсько-української війни в 2014 р. багато священників працювали при бойових підрозділах як цивільні, бо їхня діяльність ніяк не була унормована законодавчо [1]. Тоді багато священників різних конфесій почали працювати з українськими військовими, допомагаючи морально та матеріально.

Одна з перших капеланських організацій – це «Перший український батальйон військових капеланів». Свою гуманітарну діяльність спільнота розпочала в липні 2014 р. з виїзду до зони АТО в м. Щастя Луганської області. Спершу це було на добровільних засадах, пізніше вони створили офіційну громадську організацію, яка об'єднувала протестантських і православних священнослужителів, світських психологів та інших спеціалістів для екуменічного душпастирського служіння і надання моральної та іншої соціальної допомоги українським військовим і ветеранам війни [2].

Ухвалення закону «Про службу військового капеланства» від 30 листопада 2021 р. стало певним проривом крізь пострадянське минуле. Прийняття Закону дає змогу визначити правовий статус військових капеланів у ЗСУ, дає змогу забезпечити належний соціальний захист військових настоятелів, сприяє подальшому розвитку капеланської служби у ЗСУ та інших військових формуваннях. Аби закон був офіційно затверджений, було зроблено багато. Упродовж 1991–2021 рр. ініціативами окремих церков, поданнями народних депутатів, зусилля-

ми Міноборони було подано орієнтовно 10 законопроектів, але жоден із них не увійшов офіційно в дію. Законом чітко визначено організаційну структуру військового капеланства, яка передбачає порядок відбору кандидатур військових капеланів (військовий капелан резерву) та призначення помічника військового капелана [3, с. 1273].

Сьогодні понад 160 військових капеланів є в штаті Збройних Сил України. Ще декілька сотень священнослужителів та пасторів працюють із військовими на громадських засадах. Найбільша квота капеланів належить до Православної церкви України. Друге місце посідає УГКЦ. Серед інших – римо-католики, протестанти тощо. Про такий запит капеланів свідчить і опитування військовослужбовців, заявляють військові капелани. Втім кожного капелана тієї чи іншої конфесії призначають відповідно до запиту військовослужбовців військової частини [4]. УПЦ МП не бере активної участі в капеланстві, оскільки її представники часто не підтримують українські військові структури.

У військовій службі капелана таки є виняток – душпастир не може отримувати та застосовувати зброї, адже він не комбатант, тобто не має права брати безпосередню участь у бойових діях. За капеланом закріплений військовослужбовець, який може захистити його в умовах небезпеки [4].

Головна ціль капелана на війні – бути поруч та стабілізувати моральний стан побратимів, нагадуючи їм, хто вони є та чому знаходяться тут і зараз. У міжнародній практиці військовий капелан за будь-яких обставин має залишатись душпастирем, адже саме на цьому базується його авторитет та саме у цьому є його сила. Офіцери без зброї в руках виконують таку саму важливу місію, як і ті, хто йде безпосередньо в бій, адже тоді, коли людина бачить жахи війни, їй потрібно, щоб хтось давав віру та надію [5].

Джерела та література

1. Паненко В. На фронті, але без зброї: історії військових капеланів. *Громадське радіо*. 31 жовтня 2023 р. URL: <https://hromadske.radio/publications/na-fronti-ale-bez-zbroi-istorii-viyskovykh-kapelaniv>
2. Перший Український Батальйон Військових Капеланів. *Сайт громадської організації «Перший Український Батальйон Військових Капеланів»*. URL: <https://chaplain.net.ua/>
3. Романюк М., Долганова М. Розвиток нормативно-правової бази служби військових капеланів України. *The Russian-Ukrainian War (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects: Scientific monograph*. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2022. С. 1268–1273.
4. Стареправо Т. Хто такі капелани українського війська. Еспресо пояснює. *Espresso*. 25 жовтня 2023 р. URL: <https://espresso.tv/khto-taki-kapelani-ukrainskogo-viyska-poyasnyuemo>
5. Хто такий військовий капелан та яку роль він виконує на війні? *Visit Ukraine*. 25 жовтня 2023 р. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/2797/who-is-a-military-chaplain-and-what-role-does-he-play-in-war>